

Viðmerkingar:

Úr hugtakinum 'ábyrgdarbýti'

Ábyrgdarbýtið er vorðið eitt av kjarnhugtøkunum í landinum. Arbeidsbólkur við væl lærðum fólki skrivir frágreiðingar og politikarar verða potaðir við hesum 'problemum', sum vantandi ábyrgdarbýtið gevur.

Ábyrgdarbýtið millum lögting og landsstýri, ábyrgdarbýtið millum land og kommunu, ábyrgdarbýtið millum privat og alment og sjálvandi ábyrgd landsstýrsmanna.

Ábyrgdarbýtið skal vera greitt. Er tað ikki so, tá hava vit eitt problem. Í arbeidsbólkum verður so fyrst skrivað ein 'problemformulering' og síðani skal 'problem' loysast.

Men hvat er eitt problem? Fyri meg er tað ikki eitt problem, um SEV verður stýrt eftir einum leisti ella eftir einum øðrum leisti. Í tilverunnar margfaldi er oftast so mangt, sum við skilafólki kann fáast at virka við skili. Fyri meg var tað eitt problem, um so var, at SEV ikki virkaði: um elveitingin var svikalig e.t.

Eftir hesi fatan er okkara nýtsla av orðinum ábyrgdarbýti eitt problem, tí tað virkar ikki. Tað ber ikki til at hugsa sær eina einstreigaða ábyrgdarskipan – hvørki teoretiskt ella praktiskt. Har vilja altíð vera eitt margfaldi av áhugamálum. Og millum hesi áhugamál, vilja oftast vera fleiri enn *Stigvænla* *Ábyrgdarbýtið* liva við, at uppgávan ikki verður loyst.

Tí er tað ikki eitt einstakt brek við eina annars væl virkandi skipan, tá júst hesar einstreigaðu ábyrgdarskipanir ein fyri og onnur eftir koma sær í stórar trupulleikar: um tað er ein stjórn, sum heldur, at alt ber til yvirfyri kundum ella starvsfólki ella tað er ein landsstýrismaður, sum uppførir seg tálupligt ella tað er fiskivinnan, sum ikki fæst at bera seg uttan studning.

Ábyrgdarbýtið er ikki nakað vánaligt ella skilaleyst hugtak. Tað er ein stutt lýsing av tí veruleika, at hvør má rokja sín part av uppgávanum, sum skulu loysast í einum umbroyttum heimi.

Tí hevur tað áhuga at spyrja eftir ábyrgdarbýtinum millum tekniskar og politikarar.

Hetta er ikki sørt áhugavert í hesum tíðum, meðan politikarar øðrumegin hava aðalorðaskifti um biðitíðir á ferjulegini í Leirvík og vantandi edv-skrár í Kunoyar kommunu og meðan tekniskarar hinumegin lesa lógbókur á ein slíkan hátt, at tingmenn ikki kenna seg aftur í umstíðingini av teim málum, har teir hildu seg seta kós fyri stuttum.

Hvar er ábyrgdarbýtið millum tekniskar og politikarar? Hvør er leiðsluuppgávan hjá politikarunum og hvør er leiðsluuppgávan hjá tekniskarunum?

Tekniskir politikarar:

Lat okkum taka ta einu síðuna fyrst: tá politikarar fáa tekniskar frágreiðingar at byggja eitt orðaskifti á. Hvør hevur nakrantíð hoyrt ein politikar siga, at eitt tekniskt rit ikki er vælavert? Um tað er kommunuálit, samferðsluálit, ES-álit, oljuálit ella annað álit er líka mikið. Hesi eru vælavert. Hvát annað skal politikarinn siga? Ja, sjálvt figgarlógarruppskotið tað eina árið 'lá væl í hondunum', hóast fáur fæddi, hvat í stóð.

Eitt er, at politikarar lata sær slíkt lynda. Men hvørjar tekniskar leiðslur standa aftanfyrir. Leiðsluuppgávan hjá tekniskarunum er at borðreiða við teim høvuðspurningunum og høvuðsalternativum, sum politikarar hava signalað eru týðandi. Hetta er ein fortreyt fyri, at politikarar kunnu seta kós.

At vera professionellur teknikari í politiskum høpi er ikki at skriva lærubókina av. Tað er ikki at føða politikarar við millumrokningum og øðrum 'imponatorum'. Ein professionellur tekniskur leiðari megna at lurta eftir teim politisku signalunum og burturúr tí fáa teknikk, sum politikarinn kennir aftur.

Gloppið millum tað tekniska og tað politiska skal vera har, men hendar gjógvinn skal ikki vera so stór, at politikarar kenna so lítið aftur, at teir tosa um 'reint professionelt' og 'politiska veruleikan', sum tvey heilt atskild hugtøk. Tá er neyvan talan um professionelt arbeiði – og politikur verður smávegis krotusmið.

Politikarar kunnu eisini falla í eina grøv, at leggja seg eftir tekniskum smálutum, hóast tekniska forarbeiðið er væl úr hondum greitt. Eg má viðganga, at eftir 13 ár í almennari umstíðing, so eru minni royndir ikki ringar í so máta.

Politiskir tekniskarar:

Ein professionellur teknikari vil ikki snara orðunum hjá politikarunum soleiðis, sum teknikarinn politiskt kundi hugsað sær tey. Tá pilkar hann burturav ábyrgdini hjá. Tá spælir teknikarinn politikari og maktsnaringin er væl á veg.

Hendan snaringin kann fyrrikoma á so mangan hátt. Vit hoyra nú so javnan hátt í lögting og landsstýri um, hvussu lógir skulu tulkast. Tað fyrrikemur ikki so sjáld-

an, at lögtingspolitikarar ikki kenna aftur umstíðingina av teim lógum, sum teir hava viðtikið.

Tað ber sjálvsagt til at koma einum parti av hesum til livs við eftirliti, soleiðis at lögtingið fær eina størri umstíðing, sum kann hava eftirlit við tí, sum landsstýrið leggur fyrir. Hetta er óheppin gongd. Í fyrsta lagi er hetta kostnaðarmikið fyrir okkara litla samfelag og í øðrum lagi verður hetta ongantíð meir enn næstbest.

Maktsnaring er eisini møguleg ígjøgnum tær upplýsingar, sum politiska skipanin fær ella ikki fær. Í sambandi við verandi skipan millum miðfyrsting og stovnar hevur t.d. figgarnevndin ongan formellan møguleika til at siggja uppskot og viðmerkingar frá stovnunum. Hesin veruleiki er ein beinleiðis ábending um vilja til slíka maktsnaring.

Ein annar møguleiki, sum teknikarinn hevur at maktsnara, er ikki at leggja byrðar á seg sjálfan. Um teknikarinn kastar allar byrðar av sær yvir á landsstýrismann ella lögting, so finst ikki tann politiski ryggur, sam kann bera.

Byrðarnar eru so mangar, og teknikarinn eigur at bera sín part. Dømini um, at almennir stjórnarar hava kastað frá sær hesi seinnu árin, eru mong, uttan at eg fari at kasta nokrum einstøkum hetta fyrir í hesi grein.

Eg óttist...

Eg beri onnur ótta fyrir politiskum forfalli. Tað skulu veljararnir nokk hava tamarhaldið á. Eg óttist forfallið í embættisstettni, forfallið í teknisku skipanini.

Eg óttist tekniskarar, sum krógva seg aftanfyrir nógð av óviðgjörðum informationum. Tekniskarar, sum ikki vilja ella megna at lyfta hesar informationir upp á eitt hægr kunnleikastøði, sum politiska skipanin kann seta kós eftir.

Eg óttist tekniskarar, sum krógva seg aftanfyrir formella ábyrgd uttanfyrir teir sjálvar.

Eg óttist tekniskarar, sum við vokrur orðum seyma keisarans nýggju klæði uttan at nakar torir at tala at: "tí hetta sær so 'professionelt út'".

Eg óttist floymin av amatørismu, sum einki hevur við cand. polyt. cand. polit. cand. jur ella annað hent at gera, men sum í høvuðsheitum hevur við uppgávuvið millum tekniskarar og politikarar at gera, umframt sjálvsagt evnini at handfara fakið við skili.

Og tó er hesin ótti ikki so grundfester, at eg ikki havi enn betur álit á politisku skipanini at hon, hóast

vánalig líkindi, megna at gjøgnumskoða støðuna.

Eisini er tað ein uggi, at tann størri parturin av ólukkuni ikki stendst av ringum vilja, men av tí, at fólk ongur royndir hava.

Eg hómi eina vón fyrir framan:

Í okkara demokratisku skipan hevur fólklið valt eitt parlament, sum skal seta kós.

Landsstýrið og skipanirnar undir landsstýrinum skulu umstíða ta kós, sum er sett – rokja gerandisdagin og fáa setningin útintan í verki. Hesar skipanir skulu eisini tekna kort, føða lögtingið við nýggjari heimsfatan, nýggjum møguleikum og amboðum til at seta kós av nýggjum.

Í eina slíkari demokratiskari skipan, sum virkar í einum so litlum og viðkvømt landi sum Føroyum, er tað av størsta týdningi, at ábyrgdarbýtið millum tekniskarar og politikarar er greitt. Hetta setir serliga krøv til tekniskarar, sum í væl størri mun enn politikarar liva í freistingini at klípa burturav uppgávu hjá hinum partinum.

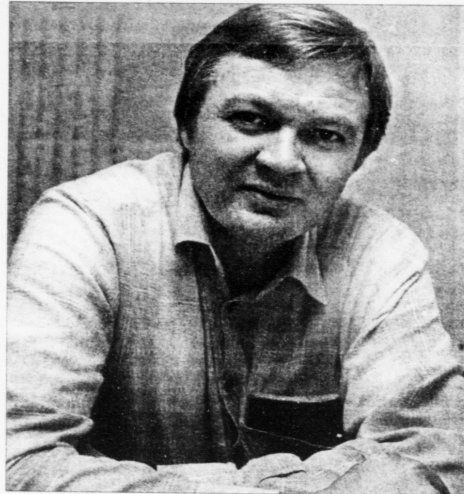
Tíðin er helst búgvin til at viðgera hesar spurningar. Málið í sambandi við Landsverkfrøðingin er ein royndarsteinar hjá politikarum, har teir í verki kunnu vísa, hvat teir vilja.

Møguleiki er fyrir at hála stovnin niður í sama dikið av amatørismu, sum vit siggja so mangan staðni. Hetta kann gerast á ymiskan hátt antin við at niðurbóta leiðsluna ella við óheppnum bygnaðarligum broytingum.

Politikarar hava eisini ein positivan møguleika. Helst tann seinasta í hesum umfari. Teir hava møguleikan at gagnnýta fimmti ára royndir, sum føroyingar hava lagt lunnar undir til føroysk viðurskipti millum føroyingar í Føroyum – uttan tó at vera heimfóðingar.

Politikarar hava møguleikan at lata hesar royndir styðja eina burðardygga endurskipan í tí føroyska almenna sektorinum. Politikarar hava møguleikan at lata royndirnar styðja undir ein bygnað, ein leiðsluhátt, sum viðførir ein almennan sektor, sum megna at flyta seg, tillaga seg broyttum umstøðum – bæði í framgongd og í afturgongd.

Vit á stovnunum vita, hvør førnigur liggur á okkara herðum. Vit kenna okkara uppgávu og skulu nokk loysa tann tekniska partin av hesi uppgávu. Vit kenna eisini tær duldu girndarkreftir, sum vilja óyða hendar førnig. Uppgávuna at halda hesum

Signar P. Heinesen

kreftum skák mát – tekniskt, skulu vit nokk eisini loysa.

Ynskja politikarar veruliga at søpla tað dýra gullið, ynskja teir at vit skulu sleppa førnigunum, so hava teir evsta myndugleika til tess – og veljarans dómur er ov seinur til at forða tí. Vit kunnu tað bert drýpa hová og siga – á verden, verden.

Eftir míni fatan er spurningurin um almenna fyrsting ein aðalspurningur í sambandi við okkara evni at vera harrar í egnum húsi.

Tí er tað hugagott at leggja sær tey týðandi politisku signalini hesar seinastu vikurnar í geyma. Í sjónarringinum haldi eg meg hóma eina vón: eitt gott, lítið samfelag í miðjum At-

lantshavi við nokrum fíggjaltals túsdum íbúgvum, sum fáa til dagsins upphald við modernari vinnu í tóttum samskipti við alheimin.

Er tann politiski viljin til staðar at vinna fram móti hesi vón, so eru teir teknisku møguleikarnir kortlagdir. Tað ber til.

Við hesum orðum verður tikið undir við, at ábyrgdarbýtið er týðandi hugtak. Um telefonverkið loysir sína uppgávu í landsstýrshøpi og SEV sína í kommunalunum høpi er neyvan nakað problem. Eitt veruligt problem er ábyrgdarbýtið millum tekniskarar og politikarar.

Signar P. Heinesen

Lítli Bróðir Norðanvindur

Bókadeild Føroya Lærarafelags hevur givið út myndabókina Lítli Bróðir Norðanvindur eftir Rolf Krenzer og Anatoli Bourykine. Óla Jákup Niclasen týddi úr týskum.

Hetta er ein sera fitt og vøkur myndabók um indiánagentuna, Bjørtu Sól, sum finnur eitt lítið fyl, sum hevur meisláð seg í beinið millum ólátad ungröss. Bjarta Sól røktar fylið við størsta kærleika, til tað verður frískt aftur. Hon gevur tí eitt mjúkt ból at liggja á og kalt vatn at drekkja. Hon er so góð við lítið fylið, sum hevur hon fingið ein lítla beiggja, og hon gevur tí fylinum

navnið Lítli Bróðir Norðanvindur. Lítli Bróðir Norðanvindur er 28 síður í litum. Bókin er innbunden og kostar 95 krónur í bókhandlunum. Hestprent stóð fyrir prentgerðini.